

УДК 502.1

**АНАЛІЗ ПРИРОДООХОРОННИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НА ГЕОГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
НАПРИКІНЦІ ХХ–НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.**

М. Назарук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. П. Дорошенка 41, 79000, м. Львів, Україна*

Розглянуто основні аспекти та напрями природоохоронної школи на географічному факультеті за останні 20 років. Схарактеризовано тематику природоохоронних досліджень. Зафіксовано основні аспекти природоохоронної діяльності науковців географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Проаналізовано видання природоохоронної літератури, названо основні спрямування дисертаційних досліджень на факультеті.

Ключові слова: природоохоронні дослідження, географічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка.

Зрілість науки того чи іншого напрямку будь-якої країни в конкретно визначений період головно визначена рівнем системності знань у певній галузі, коли є підстави говорити про те, що склалася наукова школа, яка вирізняється сукупністю якісних ознак. Власне з цих методологічних позицій потрібно визначати школу природоохоронних досліджень на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, яка сформувалася останніми десятиліттями, хоча за світоглядними витоками має глибокі історичні корені, про які, очевидна річ, тут немає підстав говорити з науковою докладністю.

За умов тоталітаризму природоохоронний напрям був не тільки не вигідний, а навіть шкідливий, бо в повазі були інші цінності й пріоритети. Цю проблематику вважали неактуальною, адже в державі відбувалося планомірне перетворення природи. Однак, коли спалахи руйнування природи виступали надто окреслено на просторах нашої країни, виснаження природних ресурсів і забруднення довкілля спонукали займатися природно-ресурсною проблематикою в різних її проявах. З огляду на це актуалізація екологічної тематики в 70-х роках ХХ ст. настільки зросла, що навіть склалося враження про екологічний бум, який охопив майже всі галузі суспільних і природничих наук.

Розвитку природоохоронної роботи сприяло ухвалення Верховною Радою УРСР у червні 1960 р. Закону “Про охорону природи Української РСР”, яким, по суті, запроваджено управління природокористуванням і охороною природи в Україні. Положення цього закону було доповнено в червні 1964 та серпні 1970 рр. Отже, уперше в історії України юридично закріплено соціально-екологічні відносини, визначено мету і завдання охорони, раціонального використання й розширеного відтворення природних ресурсів, окреслено коло об’єктів природи, що підлягають державній політиці охорони та регулювання їхнього використання. Після ухвалення цих законів природоохоронна робота дещо активізувалась, проте мала доповнювальний характер щодо господарської діяльності, вона відбувалась лише навздогін виробництву. Спершу ставили й вирішу-

вали завдання зростання виробництва, а потім, коли виявлялися повною мірою його руйнівні екологічні наслідки, – питання охорони природи. За такого поєднання проблем ці процеси розглядали досить ізольовано, причому першому з них віддавали безумовний пріоритет, що зумовило зростання антропогенного навантаження на природу. Особливість такого навантаження позначилася на напрямках природоохоронних досліджень, в об'єктиві яких було передусім раціональне використання природних ресурсів, охорона довкілля. Вже характер тематики природоохоронних досліджень відображав екстенсивність використання природних ресурсів, загроза вичерпності яких обмежувала економічне зростання.

Під впливом цієї обставини почалися пошуки передусім у напрямі обґрунтування механізмів раціонального використання природних ресурсів, розробки природоохоронних заходів. У цей процес активно включилися науковці географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Одним з перших про проблеми охорони природи писав професор факультету К. Геренчук у працях “Географія і охорона природи” (1971), “Деякі питання охорони природи приміської зони Львова (Вісник Львівського університету. Серія географічна. 1973 р. – Вип. 8), “Деякі питання охорони Волинської області” (1974, співавт. Б. Муха), “До питання про організацію природних парків у Львівській області” (1975, співавт. О. Брух), “Складання ландшафтних карт адміністративних областей Української РСР для природоохоронних цілей” (1975, співав. Я. Дорфман); “Природні парки – нова форма територіальної охорони природи та їх географічна мережа” (1976), “Ландшафтні основи природних парків на Україні” (1978) та ін.

Деякою мірою підсумком досліджень природно-ресурсної складової школи з охорони природи в умовах директивної системи було виконання на факультеті наукової теми “Географічні основи раціонального природокористування в УРСР (1981–1985) (Українські Карпати, Полісся, Західна частина Поділля)” (наук. керівники К. Геренчук і Г. Міллер). Складено ландшафтні й ландшафтно-інсоляційні карти окремих регіонів Українських Карпат, виявлено низку діагностичних ознак ступеня і характеру заболочення й перезволоження ландшафтів, розроблено програми й методики стаціонарних і напівстаціонарних досліджень природно-територіальних комплексів в окремих ландшафтах. У 1980 р. на замовлення Львівської філії інституту Укргіпроград на факультеті виконували науково-дослідну тему “Ландшафтне обґрунтування природоохоронних заходів у приміській зоні м. Львова” (науковий керівник К. Геренчук). У цей період науковці факультету провели велику роботу для поліпшення репрезентативності природно-заповідного фонду (ПЗФ) західного регіону України, використовуючи класичну схему природних регіонів, обґрунтовану К. Геренчуком у 1972 р. Екологічна репрезентативність ПЗФ за контекстом – це інтегральне поняття, яке стосується відображення в системі заповідних територій екологічних, географічних і ландшафтних особливостей природного середовища певних регіонів.

Понад 20 років викладав (за сумісництвом) на кафедрах фізичної географії та раціонального використання природних ресурсів і охорони природи спекурси з охорони природного довкілля д-р біол. наук, проф. С. Стойко. Його заслуга у розробленні теоретичних і практичних засад охорони природного довкілля. На підставі біосферного вчення В. Вернадського та розвиваючи концепцію польського геолога В. Гоетеля, він обґрунтував нову природничу галузь науки – геосозологію (від гр. *geo* – земля, *sozein* – охороняти) – як систему наук, завдання яких полягає в дослідженні взаємодії суспільства і природи, вивченні причин і наслідків антропогенного та стихійного впливу на

екосистеми біосфери та розробці заходів їхньої охорони. Він розробив функціональну класифікацію об'єктів живої і неживої природи (1972), обґрунтував мережу заповідників і національних парків у межах Карпат.

Саме розробки цих учених створили основи для створення на факультеті кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, яка розпочала діяльність у 1988–89 навчальному році.

Співробітники кафедри активно включилися в наукову діяльність. Науковців кафедри запрошували до складу екологічних експертних комісій. Завдяки цьому вдалося уникнути негативних екологічних наслідків від майбутньої діяльності в ході завершення будівництва таких екологічно небезпечних об'єктів, як Пістрялівська РЛС і Радехівський біохімічний завод.

З ініціативи проф. Ю. Туниці – першого завідувача кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи – створено Міжнародний інститут-асоціацію регіональних екологічних проблем (МІАРЕП). Співпраця з ученими зарубіжних університетів дала змогу організувати чотири міжнародні науково-практичні конференції і симпозиуми, опублікувати чотири збірники наукових праць, а також взяти участь у розробленні міжнародних проектів для нашого міста: “Енергоконцепція Львів-2000”, “Водопостачання і очистка стічних вод Львова” та ін. Інтерес у науковців викликали збірники, опубліковані за результатами наукових досліджень, де розглянуто проблеми природоохоронного характеру, що потребують негайного вирішення і консолідації творчих зусиль як в Україні, так і за її межами. Одним з найважливіших у цьому переліку вважають питання екологічної підготовки кадрів. Без його вирішення неможливо виконати жодного завдання – чи економіко-соціального, чи політико-екологічного характеру.

Українські Карпати – унікальний природно-господарський регіон України, ландшафтні комплекси якого виконують різноманітні соціально-економічні функції – середовище- і ресурсвідтворювальні, природоохоронні та ін. Давнє господарське освоєння регіону, пов'язане з веденням полонинського господарства, інтенсивним лісокористуванням, рекреаційним навантаженням, розвитком гірничодобувної промисловості зумовило значні антропогенні зміни в ландшафтних комплексах. Наслідком цього стало різке загострення, особливо в останні десятиріччя, екологічних проблем, пов'язаних із деструктивними процесами в природних територіальних комплексах. Катастрофічно активізувались такі негативні стихійні явища, як паводки, селі, зсуви, снігові лавини, вітровали, буреломи тощо, значних масштабів набуло забруднення природного середовища шкідливими хімічними речовинами.

Ландшафтознавчі дослідження екологічних проблем гірських і передгірських територій, особливості поширення негативних стихійних фізико-географічних процесів, антропогенні навантаження і сучасний екологічний стан проаналізовано під час виконання наукових тем “Геоморфологічні основи і технології планування природоохоронних територій Карпатського регіону” (наук. керівник проф. Я. Кравчук та в працях професорів А. Мельника (монографія “Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження”), В. Петліна, І. Волошина, доцентів Б. Сенчини (кандидатська дисертація на тему “Еколого-географічні закономірності поширення арктоальпійських видів рослин в Українських Карпатах”, 2001), І. Рожка (дисертаційне дослідження на тему “Рекреаційна оцінка гірських природно-територіальних комплексів для потреб туризму (на прикладі Українських Карпат”, 2001), В. Матвіїва (“Ландшафтні основи оптимізації природокористування у Скибових Горганах”, 1999), В. Біланюка (“Вплив трас магіст-

ральних трубопроводів на гірськокарпатські ландшафтні структури”, 1999), В. Брусака “Географічні аспекти оптимізації функціонування заповідників (на прикладі природного заповідника “Розточчя” і Карпатського біосферного заповідника)”, 1997). Оскільки природні комплекси Карпат є унікальними для України загалом і мають важливе гідрологічне й кліматорегульвне значення, то саме тут і найбільша кількість категорій та об’єктів природно-заповідного фонду.

У контексті пріоритетності рекреаційного напрямку розвитку економіки для Карпатського регіону особливе місце посідає розвиток екологічно чистої енергетики на засадах використання відновних джерел енергії (ВДЕ). Саме відновні енергетичні ресурси Закарпатської обл., оцінка їхнього потенціалу та проблеми використання були об’єктом дисертаційного дослідження М. Сиротюк, яке викликало значний інтерес у науковців та практиків.

Важливим у практичному плані є участь співробітників факультету у розробці проєктів організації території, охорони, відтворення і рекреаційного використання природних комплексів та об’єктів національних природних парків: Яворівського, Ужанського, НПП “Гуцульщина”, Галицького і РЛП “Знесіння”, проєктів організації території та охорони комплексів і природних заповідників “Розточчя”, “Медобори” і “Горгани”. Керівниками розробки цих проєктів були Я. Кравчук, В. Брусак, Ю. Зінько, а виконавцями окремих розділів – В. Брусак, Р. Гнатюк, Я. Кравчук, Ю. Зінько, П. Шубер, Б. Сенчина, Д. Кричевська, І. Рожко, В. Матвіїв, Ю. Андрейчук, К. Москалюк, Ю. Карпець. Цінним для науковців та студентів є навчальний посібник М. Кукурудзи “Менеджмент національних парків” (2000). Участь у роботі наукових рад природно-заповідних об’єктів проф. Я. Кравчука, доц. В. Брусака, ст. викладача Ю. Зінька сприяє підвищенню наукового рівня Літописів природи, що підсумовують діяльність цих об’єктів [3, 10, 11, 20]. На кафедрі раціонального використання природних ресурсів та охорони природи виконано дисертаційну роботу випускниці кафедри Д. Кричевської “Ландшафтно-екологічні засади територіально-функціональної організації гірських біосферних резерватів (на прикладі української частини Міжнародного біосферного резервату “Східні Карпати)”. Еколого-географічне обґрунтування рекреаційного природокористування на території Шацького НПП наведено в дисертаційній роботі аспіранта кафедри Л. Безручка.

Виконано метризацію екологічного стану ландшафтних систем НПП “Подільські Товтри” (доц. М. Рутинський). Оцінку екоситуації агроландшафтів Подільського Побужжя дано в праці Ф. Кіпчача. Оцінці рельєфу Західної України щодо критеріїв геоохорони (консервації) та збереження георізноманітності й біоландшафтної різноманітності, сучасному аналізу заповідання геоморфологічних об’єктів для головних геоморфологічних регіонів Заходу України: Західного Полісся, Волинської височини, Малого Полісся, Розтоцько-Опільської височини, Подільської височини, Передкарпатської височини, гірської частини Українських Карпат і Закарпатської низовини присвячені праці С. Кукурудзи, Ю. Зінька, В. Брусака, О. Шевчук [4, 6, 12].

Основними видами практичного впровадження робіт є передача результатів інвентаризаційних і моніторингових робіт до Літописів природи природоохоронних установ західного регіону України.

У контексті дослідження Українських Карпат заслуговують на увагу передусім дослідження Ю. Туниці, присвячені еколого-економічній оцінці лісових ресурсів [23]. Обравши об’єктом дослідження лісові ресурси Українських Карпат, учений розглянув і загальні проблеми використання природних ресурсів. Позитивним було те, що приро-

доохоронну діяльність розглянуто як органічну частину процесу виробництва матеріальних благ. Ю. Туниця стверджував, що охорона природи потребує нового підходу до визначення ефективності людської праці та зусиль у цій сфері. Таким новим підходом є концепція еколого-економічної оцінки використання й охорони лісових ресурсів [23]. Відповідно до цього підходу, сформовано основні принципи раціонального лісокористування, стрижнем яких була вартісна оцінка взаємовпливу будь-якої господарської акції в лісі та зовнішньому середовищі. Еколого-географічні основи комплексного використання лісових ресурсів Верхньодністровських Бескидів досліджено в дисертаційній роботі П. Теліша.

Значну увагу на факультеті приділяють вивченню еколого-географічних проблем Розточчя. За орографічними особливостями Розточчя належить до вододільного типу височини. Південно-східною частиною Розточчя проходить Головний Європейський вододіл, що розділяє ріки Чорного і Балтійського морів. Екологічним наслідком такої орографічної будови є висока дренажність центральної частини пасма, доволі високий ерозійний потенціал рельєфу та висока складність його освоєння людиною. За сукупністю природних особливостей Розточчя з прилеглою територією належить до багатих за природно-ресурсним потенціалом регіонів заходу України.

Наукові дослідження природоохоронної тематики на географічному факультеті
за 1998–2012 роки

Рік	Монографії, присвячені проблемам охорони довкілля	Підручники, навчальні посібники	Захист докторських та кандидатських дисертацій	Наукові теми (держбюджетні і госпдогвірні)	Конференції з проблем охорони довкілля
1998	4	2	1	5	1
1999	3	1	4	3	1
2000	2	2	1 д.г.н.	2	
2001	3	1	3	3	1
2002	3		2	5	
2003	4	4	1	3	1
2004	4	1		6	
2005	1		1	6	
2006	2	1	1	5	
2007	2	2	2	2	
2008	1	1		2	1
2009	5	1	1	2	2
2010	1	2	1 – д.г.н, 4 – к.г.н.	1	1
2011	5	3	1	2	
2012	3	3	3	1	
Разом	43	24	2/24	48	8

Наявність промислових підприємств гірничо-хімічного профілю, а також несприятливе поєднання інших чинників, дестабілізують екоситуацію цього регіону. Саме еколого-геоморфологічний аналіз Розточчя і прилеглих територій виконано у кандидатській дисертації М. Петровської [19]. Дослідженню природи і розвитку природно-заповідної справи Українського Розточчя присвячено чимало праць наукових працівників різних кафедр географічного факультету, які опубліковано протягом останніх 25 років (В. Брусак, Ю. Зінько, Я. Кравчук, С. Стойко, В. Шушняк, Г. Савка та ін.) Важливим підсумком комплексних досліджень природи височини є збірник праць “Природні дослідження на Розточчі” (1995) та збірників міжнародних науково-практичних конференцій “Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об’єктів на Розточчі”, (2000), “Розточанський збір – 2000” (2000), “Яворівський національний природний парк. До 10 річчя створення” (2008) та ін.

Річ у тому, що за всієї важливості раціонального природокористування й охорони довкілля, яке, безумовно, має автономне значення, особливо актуальним є забезпечення належних умов для життєдіяльності людини. Технологічні, організаційні, економічні схеми, програми, механізми доцільні тоді, коли корисними будуть для людини, яка є найдосконалішим творінням природи. Урахування цього аспекту ставало щораз необхіднішим під впливом погіршення якісних параметрів довкілля, у якому винна передусім людина. Саме це спонукало дослідників факультету активізувати наукові пошуки в напрямі виявлення причинно-наслідкових зв’язків взаємодії людини і довкілля. Цей спектр наукових ідей, безумовно, від початку збагачував природоохоронну школу факультету, представники якої не обмежувалися вивченням природокористування технічними й економічними засобами, а намагалися олюднити цей процес, враховуючи постійну присутність людини не тільки матеріальними потребами, а й знаннями, емоціями, культурою. Значним науковим доробком у вирішенні проблеми суспільство-природа на підставі соціоекологічної теорії взаємодії суспільства і природи, теоретичних і методологічних засад конструктивної географії є дослідження проф. М. Назарука, висвітлене у монографії “Львів у XX столітті: соціально-екологічний аналіз”. У цій праці проаналізовано вплив суспільства на природу Львова впродовж XX ст., розглянуто тенденції зміни основних компонентів природи, їхню залежність від господарських чинників. Виявлено дисонувальні елементи та суперечності, що виникали в ході освоєння природних ландшафтів на території міста [16]. Результати еколого-хімічного дослідження природних компонентів Львівської урбосистеми (снігового покриву, ґрунтів, зелених насаджень, водних об’єктів) висвітлено в дисертаційному дослідженні О. Собечко “Вплив кислотних опадів, їх хімізму на ландшафтні системи міста Львова” [22].

Унаслідок деформованої структури господарського комплексу, якому властиве переважає виробництва з ресурсозатратними, екологічно небезпечними технологіями та зношення основних фондів, диспропорції у розміщенні продуктивних сил, недостатнього розвитку екоінфраструктури й обмеженості територій національної екомережі, наявності значних ділянок постійного впливу небезпечних геологічних процесів територія України зазнає надмірного техногенного навантаження на довкілля. Всі ці проблеми відображені у науково-дослідній роботі “Географічні проблеми розвитку депресивних регіонів України”. Частково екологічну компоненту репресивності території висвітлено у працях Ф. Кіпчача, І. Ванди, Ф. Заставного [7].

Різні види антропогенних навантажень на ландшафтні системи західної частини Волинського Полісся проаналізовані в дисертаційному дослідженні доц. І. Койнової [9].

Отримані результати свідчать про масштаби та глибину антропогенної трансформації досліджуваної території. Виконано районування території щодо гостроти екологічної ситуації.

Уперше створено карту перезвожених ландшафтних систем з відображенням різного ступеня перезвоження для рівнинної частини Львівської обл. (1: 200 000), розроблено методики й оцінки їх у дисертаційній роботі Н. Блажко [2].

Необхідність удосконалення методик геоекологічних досліджень у межах гірничо-промислових територій України сьогодні не викликає сумніву, оскільки наслідки гірничих розроблень корисних копалин позначаються на екологічному стані природних та антропогенних ландшафтів, які є середовищем життєдіяльності людини. Протягом 1997–2003 рр. доцент Є. Іванов провів еколого-ландшафтні дослідження в межах районів добування корисних копалин Львівської обл. (Дрогобицького нафтогазо-соляного, Червоноградського кам'яновугільного і Яворівського сірчаного). Досліджено особливості ландшафтної структури гірничопромислових геокомплексів, сформованих на геологічному фундаменті териконів, кар'єрів, відстійників тощо [5]. В дисертаційній роботі Н. Кучманіч “Екологічний стан нафтовидобувних районів Передкарпаття: оцінка та обґрунтування природоохоронних заходів (за матеріалами Бориславського родовища)” оцінено екологічний стан довкілля Бориславського нафтогазоносного родовища в межах м. Борислав, визначено категорії екологічної небезпечності території Бориславського нафтогазоносного родовища, запропоновано заходи щодо зменшення негативного впливу його на довкілля [13].

Проблема геоекологічного обґрунтування системи комплексного використання твердих побутових відходів у Львівській обл. відображена в дисертаційній роботі Г. Микітчук [15].

Значну увагу в дослідженнях науковців факультету приділяють проблемам удосконалення екологічного моніторингу природних екологічних систем. Зокрема, проф. В. Петлін розглянув теоретичні основи екологічних механізмів організації природних територіальних систем. Професор наголосив, що екологічний природознавчий напрям пропонує зміну акцентів у вирішенні найрізноманітніших екологічних програм з імперативного дослідження забруднення середовища на імператив дослідження і збереження системоформувальних зв'язків, а відтак – механізмів, які забезпечують гармонізацію просторово-часової організації систем [17].

У 2002 р. завершено виконання проекту “Аналіз існуючого стану спостереження за екологічною ситуацією на території Львівщини з метою забезпечення розробки концепції і програми регіонального моніторингу довкілля”. Уперше в Україні проаналізовано стан, ефективність функціонування систем моніторингу екологічної ситуації на території Львівської обл. Розроблено концепцію оцінки стану систем галузевого моніторингу, досліджено функціонування системи моніторингу, виявлено проблемні питання, над якими треба працювати в найближчому майбутньому.

Науковці факультету брали участь у виконанні низки міжнародних програм та проектів – українсько-німецького проекту “Трансформаційні процеси в басейновій екосистемі Верхнього Дністра”, який реалізовували під егідою ЮНЕСКО. Ю. Туниця був координатором міжнародного проекту Tempus Tacis “ENARECO” (Економіка довкілля та природних ресурсів), у виконанні якого брав участь доц. І. Рожко.

Т. Ямелинець був координатором Міжнародного екологічного проекту “WWF – Норвегія” “Збереження та стале використання природних ресурсів Українських Карпат”. Член Всесвітнього фонду природи (WWF – Дунайсько-Карпатська програма).

А. Михнович брав участь у виконанні спільного німецько-українського дослідницького проекту “IWAS – Україна”.

Можливо, наведені факти й аргументи не розкривають усього багатства наукових здобутків природоохоронної школи географічного факультету, однак вони, на наш погляд, доволі переконливі. Зрозуміло, що в умовах оновленої матеріально-технічної бази, повнішої наукової творчості ці результати могли б бути вагомішими. Водночас і те, що було напрацьоване в попередні роки, стало достатнім підґрунтям для подальшого проведення соціально-екологічних, природоресурсних та інших досліджень і напрямів, які сприятимуть раціональному використанню природних ресурсів та гармонізації відношень людини і природи в регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біланюк В. І. Ландшафти Українських Карпат в зонах трас магістральних трубопроводів / В. І. Біланюк. – Львів : Меркатор, 1998. – 102 с.
2. Блажко Н. Б. Перезволені ландшафтні системи Львівської області: сучасний стан, проблеми використання й охорони: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / Н. Б. Блажко. – Львів, 2010. – 20 с.
3. Брусак В. П. Українські Карпати у складі південного транс'європейського природоохоронного поясу / В. П. Брусак // Вісник Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 1997. – Вип. 20. – С. 74–82.
4. Волошин І. М. Ландшафтно-екологічні основи моніторингу / І. М. Волошин. – Львів : Простір М, 1998.
5. Іванов С. А. Еколого-ландшафтознавчий аналіз гірничопромислових територій (на прикладі Львівської області): Дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук. – Львів, 2001.
6. Зінько Ю. Регіональний природоохоронно-геоморфологічний аналіз території Західної України / Ю. Зінько // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 1999. – Вип. 30. – С. 358–365.
7. Кіптяч Ф. Концептуальні та методичні аспекти оцінювання рівнів розвитку екологічної депресії у регіонах України / Ф. Кіптяч // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 2005. – Вип. 32. – С. 174–183.
8. Ковальчук І. П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз / І. П. Ковальчук. – Львів : Інститут українознавства, 1997. – 440 с.
9. Койнова І. Б. Антропогенна трансформація ландшафтних систем західної частини Волинського Полісся: Автореф. дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук / І. Б. Койнова. – Львів, 1999.
10. Кричевська Д. Еколого-географічні підходи до функціонального зонування НПП “Ужанський” (МБР “Східні Карпати”) / Д. Кричевська // Вісник Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 2000. – Вип. 26. – С. 82–87.
11. Кукурудза М. М. Менеджмент національних парків / М. М. Кукурудза. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 127 с.
12. Кукурудза С. І. Метризація ландшафтних систем: сутність і проблеми / С. І. Кукурудза // Укр. геогр. журн. – 1999. – № 2. – С. 6–10.
13. Кучманіч Н. Г. Екологічний стан нафтовидобувних районів західного Передкарпаття: оцінка та обґрунтування природоохоронних заходів (за матеріалами Борис-

- лавського родовища: Рукопис автореферата на здобуття наук. ступ. канд. геогр. наук. / Н. Г. Кучманич. – Львів, 2012.
14. Мельник А. В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження / А. В. Мельник. – Львів, 1999. – 286 с.
 15. Микітчак Г. С. Геоекологічне обґрунтування системи комплексного використання твердих побутових відходів у Львівській області: Автореф. дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук / Г. С. Микітчак. – Львів. – 2012.
 16. Назарук М. М. Львів у ХХ столітті: соціально-екологічний аналіз / М. М. Назарук. – Львів : Укр. акад. друк., Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 348 с.
 17. Петлін В. М. Екологічні механізми організації природних територіальних систем / В. М. Петлін. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 304 с.
 18. Петлін В. М. Фоновий моніторинг навколишнього природного середовища / М. М. Приходько, М. М. Приходько (ст.), Я. О. Адаменко, В. М. Петлін [та ін.]. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2010. – 324 с.
 19. Петровська М. А. Еколого-геоморфологічний аналіз Розточчя і прилеглої території: Автореф. дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук / М. А. Петровська. – Львів, 2001.
 20. Сенчина Б. В. Національний природний парк “Гуцульщина”. Природно-заповідні території України. Рослинний світ / Б. В. Сенчина, В. П. Брусак, Р. М. Гнатюк. – К.: Фітосоціоцентр, 2011. – Вип. 9. – 360 с.
 21. Сиротюк М. І. Поновлювані джерела енергії : навч. посіб. / М. І. Сиротюк. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 248 с.
 22. Собечко О. Р. Вплив кислотних опадів, їх хімізму на ландшафтні системи міста Львова: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / О. Р. Собечко. – Львів, 2012.
 23. Тупыця Ю. Ю. Принципы эколого-экономической оценки использования лесных ресурсов / Ю. Ю. Тупыця // Лесное хозяйство. – 1974. – № 5.
 24. Федунь О. В. Бальнеологічні ресурси Передкарпаття: сучасний стан, перспективи використання та охорони: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / О. В. Федунь. – Львів, 1999.
 25. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов (вопросы теории). – Львов : Выща школа, 1976.

Стаття: надійшла до редакції 4.02.2013

доопрацьована 16.06.2013

прийнята до друку 12.07.2013

**THE ANALYSIS OF NATURE PRESERVATION SCIENTIFIC RESEARCHES
ON GEOGRAPHICAL FACULTY LVIV NATIONAL UNIVERSITY
AT THE END OF THE XX–BEGINNING OF THE XXI C.**

M. Nazaruk

*Ivan Franko National University of Lviv,
P. Doroshenka Str., 41, Lviv, 79000, Ukraine*

The main aspects and directions of preservation school on the geographical faculty during the latest 20 years were considered. The subject of nature preservation researches were characterized. It was no-

ticed the main aspects of activity of scientists of geographical faculty of Lviv National University. The publications of nature preservation literature were analyzed, the main directions of dissertation researches on the faculty were noticed.

Key words: nature preservations scientific researches, department of geography Ivan Franko National University of Lviv.

АНАЛИЗ ПРИРОДООХРАНЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ НА ГЕОГРАФИЧЕСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ ЛЬВОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В КОНЦЕ XX–В НАЧАЛЕ XXI В.

Н. Назарук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. П. Дорошенко, 41, г. Львов, 79000, Украина*

Рассмотрено главные направления природоохранной школы на географическом факультете за последние 20 лет. Отмечено основные аспекты природоохранной деятельности научных работников географического факультета Львовского национального университета. Проанализировано издание природоохранной литературы, отмечено основные направления диссертационных исследований на факультете.

Ключевые слова: природоохранные научные исследования, географический факультет Львовского национального университета имени Ивана Франко.